

Откад су 2018. директном погодбом Србија и Кина уговориле изградњу фабрике гума у Зрењанину, најављена највећа страна гринфилд инвестиција у земљи претворила се у трогодишњу аферу - без епилога. Плодне банатске равнице постале су власништво кинеског Линглонга, а град на Бегеју који 18 година нема пијаћу воду, сада страхује шта ће удисати када фабрика гума буде почела да ради. Како је Линглонг кршио прописе и зашто су се закони прилагођавали кинеском инвеститору, а не он њима? Хоће ли фабрика радити онако како се градила? У каквим ће условима радити српски радници у Линглонгу, а како живе и раде кинески радници који граде фабрику?

Страх да ће им рад у гумари нарушити здравље, није једино чега се боје српски радници који су добили посао у Линглонгу. Стављањем потписа на Уговор о раду, прихватили су и Анекс уговора који носи назив Уговор о поверљивости информација где пише нешто што вероватно никада до сада у Србији није виђено ни у једном уговору о раду.

Како стоји у Члану 4, уколико запослени открије информације о сопственој заради, сваки пут када такво понашање буде откривено биће дужан да исплати 20 одсто откривене зараде као надокнаду штете, а када два пута заредом открије информације о заради биће дужан да исплати 50 одсто од откривене зараде као надоканду штете и налазиће се под присмотром месец дана.

“Присмотра не постоји. Она није законски дефинисана. Имате радње које може спроводити надлежан орган, државни, никако нека приватна компанија. Било какво угрожавање приватности, прислушкивање, посматрање, неовлашћено снимање, је законом кажњиво”, каже правник Милан Антонијевић.

Истиче да се присмотром не баве било који органи, него они којима је то надлежност и законска обавеза.

“Говорим о полицији, тајним службама, налогу суда... Све то се овом одредбом ставља у руке неког послодавца, пословође, то је заиста противзаконито понашање уколико би се она спровела”, каже Антонијевић.

Додаје да ако су радници из Србије у сивој зони, они који долазе из Кине су “у потпуности у црној”.

“Многа од оних понашања за која чујемо, дакле немамо довољно информација, мени наликују на торттуру, наликују на злоупотребу много ширих размера која мора водити и ка кривичној одговорности. За то се могу заинтересовати и неке међународне организације и тела која се баве људским правима и тортуром. Не бих волео да Србија својим понашањем допринесе томе да буде под таквом лупом”, каже Антонијевић.

Душан Кокот из Грађанског преокрета каже да кинески радници живе у “нестварним условима” у бившој Фабрици меса БЕК.

“Ако гледамо фотографије, на пример из Бека, у коме су 4-5 кревета један до другог, где су шаторским крилима прекривени кревети, роба и гардероба им стоји на кревету, а средњевековне ноћне посуде испод кревета и испод стола. То су услови који нису достојни ни средњег века”, рекао је он.

Из компаније Линглонг су негирали наводе о лошим условима рада.

На питање телевизије Н1 о радним условима, председник Србије Александар Вучић одговара – “много сте добри људи”.

“Па шта сте сад постали заинтересовани и за стање кинеских радника?” био је коментар Вучића.

Да би у индустријској зони Зрењанина никла фабрика на 500.000 квадратних метара у којој ће до 2024. године бити запослено 1.200 радника, инвеститор је најпре тражио 130 хектара земљишта.

За то, како се наводи у Меморандуму о разумевању, очекује подршку Владе Србије и већ тада, на основу члана 4 Меморандума, постаје јасно да ће кинески инвеститор добити све што пожели.

“Са правне и комерцијалне стране, овакве одредбе уговора су неразумне. И било која адвокатска, правна или саветодавна канцеларија која би под комерцијалним условима и у најбољем интересу саветовала Републику Србију, односно званичницима који потписују уговор, рекла би им да не потписују такав уговор, јер је он комерцијално и правно неповољан по РС”, каже Јован Рајић из Регулаторног института за обновљиву енергију и животну средину (РЕРИ).

Без динара накнаде, кинески инвеститор 28. марта 2019. постаје власник земљишта на ком ће градити фабрику гума.

Истог дана када постаје власник зрењанинског земљишта, Линглонг подноси пријаву за државне субвенције. Компанији која се налази међу 20 највећих произвођача пнеуматика на свету, међу пет највећих у Кини, која запошљава 15.000 радника и годишње остварује приход од две милијарде евра, испоставља се, потребна је помоћ државе Србије.

Одобрена им је субвенција из буџета у износу од 75.823.900 евра, која ће бити исплаћена

у седам транши, последња 2026. године.

Уз додатних седам милиона евра колико су, према процени Пореске управе, вределе парцеле које су дате Линглонгу, укупан износ државне помоћи заправо је 83,5 милиона евра.

(H1)